

WOORD, KLANK & BEELD

CD KLASSIEK

Strijkkwartetten
Joseph Mysliveček

De Praagse componist Joseph Mysliveček (1737—1781) is vandaag amper bekend, maar in de tweede helft van de achttiende eeuw was hij echt wel een belangrijk toondichter. Hij genoot in Italië veel succes met zijn opera's, en kreeg de bijnaam – wellicht omdat zijn naam voor Italianen niet uit te spreken viel – *Il divino Boemo*, 'de goddelijke Bohemer'. Helaas zou de man hebben geleden aan een ernstige geslachtsziekte, die hem door interventie van een kwakzalver zelfs de neus zou kosten.

In 1770 ontmoette Mysliveček in Bologna de veertienjarige Mozart, en ze werden meteen goede vrienden. Mozart gebruikte zelfs een aantal thema's van Mysliveček in zijn eigen opera *Mitridate, Rè di Ponto*. Als een van de allereerste zette de Praagse componist houtblazers in voor zijn kamermuziek en concerten, wat de immer leergierige Wolfgang Amadeus prompt navolgde en grandioos

overtrof. Vader Leopold Mozart zag het evenwel allemaal niet zo graag. Hij vermoedde, niet geheel ten onrechte, dat de Boheemse componist Wolfgangs talent voor de promotie van zijn eigen carrière zou gebruiken.

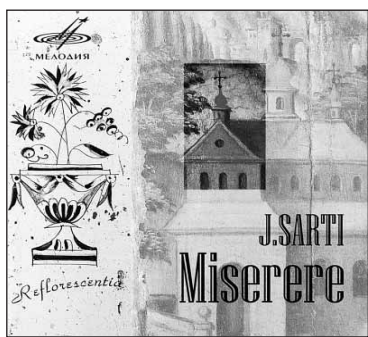
Slechts een deel van Mysliveček's vrij omvangrijke productie bleef bewaard, waaronder achttien van zijn opera's voor het Portugese hof in Lissabon. Maar hij schreef ook veel kamermuziek zoals deze vioolkwintetten uitgevoerd door Pro Arte Antiqua Praag, ensemble dat oorspronkelijk in de jaren 1930 was opgericht en een doorstart kreeg in de jaren 1980. Het is een leidinggevende groep op gebied van historisch getrouwe uitvoering op oude instrumenten.

Daarbij valt op te merken dat de 'oude' muziek, zeker in Italiaanse stijl, nooit helemaal werd uitgeschreven. De uitvoerders kregen ruim de kans om hun virtuositeit in allerlei wijzen te uiten. Dat wil tegelijk zeggen dat ze binnen de grenzen van het genre ook verantwoord stoeien met ornamentatie en variatie. Dat doen ze met veel zwier, en dat maakt deze vijf onbekende vioolkwintetten plus een *sinfonia a quattro* tot een interessante belevenis. En nu maar hopen dat ze ook het oratorio *Isaaco figura del Redentore* uitbrengen. Want dat zou zo'n sterk werk zijn, dat men het een tijdlang aan Haydn of aan Mozart wilde toeschrijven. (JC)

Josef Mysliveček, *String Quintets*, Arta (distributie Laval), ARTA F1 0071-2, 17,95 euro.

CD KLASSIEK

Miserere Giuseppe Sarti

Giuseppe Sarti (1729—1802) is geen Italiaans componist die zowat de helft van zijn leven doorbracht buiten het Italiaanse schiereiland. Afkomstig uit Faenza, kreeg hij een kerkmuzikale opleiding in Bologna bij Padre Martini. Daarna keerde hij terug naar Faenza als organist en operacomponist. Zijn opera *Il Re Pastore* werd een kassucces en de Deense koning Frederik V nodigde hem in 1753 uit naar Kopenhagen.

Na het overlijden van de vorst trok Sarti een poosje naar Londen, maar in 1770 was hij *maestro di capella* van de Dom van Milaan. Hier componeerde hij, naast zijn succesvolste opera's, een grote hoeveelheid kerkmuziek en leidde hij een aantal slimme leerlingen op, bij hen Luigi Cherubini.

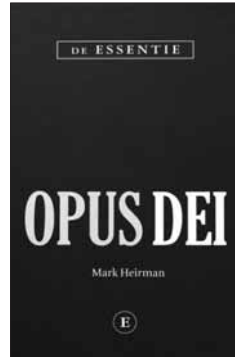
In 1784 haalde tsarina Katerina II

Giuseppe Sarti daar weg en stelde hem in Sint-Petersburg aan als opvolger van de Italiaanse componist Giovanni Paisiello, dirigent van de hofkapel en koorleider. Sarti schreef er zijn beste werken, waaronder een aantal dramatische opera's maar ook heel wat monumentale composities voor grote kerkelijke gelegenheden. Enkele sprekende voorbeelden: zijn *Te Deum* voor de overwinning van Ochakov, zijn requiem voor Louis XVI, de kroningscantate *Het genie van Rusland* bij de troonsbestijging van Pavel I, een groots *Miserere*. Sarti bestudeerde er ook de akoestiek en vond een apparaat uit waarmee men de klankvibraties in kaart kan brengen. In 1802 bleek zijn gezondheid zo slecht, dat hij terug wilde naar Italië, maar hij overleed nog datzelfde jaar in Berlijn.

Sarti's *Miserere* is een prachtig werk met een ingehouden lyrische kracht gepaard aan een indrukwekkende tederheid. Het staat als een huis gebouwd op Psalm 50 en wordt uitgevoerd door vier solisten, een koor en een strijkersensemble. (JC)

Giuseppe Sarti, *Miserere*, door Natalia Krauter (sopraan), Feodor Ryzkov (tenor), Victoria Smolnikova (alt) en Sergej Aksenov (bariton), met het ensemble The Baroque Soloists en het kamerkoor van staatsacademie van Rusland, Melodia (distributie coda), reeks Reflorescentia, MEL CD 10 01032, 13,90 euro.

BOEK GODSDIENST

Het Opus Dei
Mark Heirman

Eindelijk eens iets ernstigs over het Opus Dei? Deze katholieke beweging is al jaren onderwerp van geruchten en laster, wordt zelfs in de populaire cultuur opgevoerd als de meest enge katholieke sekte. Mark Heirman, publicist en zeer goed thuis in de

katholieke wereld, schreef in de reeks *De essentie* over het Opus Dei een boekje dat je in goed veertig minuten uitleest.

Hij levert een objectief en genuanceerd overzicht af over deze beweging, plaatst alles in zijn context (het Opus Dei ontstond in Spanje aan de vooravond van de Spaanse Burgeroorlog) en spaart ook zijn kritiek niet. Volgens hem is de voorgestelde lekenspiritualiteit eigenlijk een kloosterspiritualiteit en klerikaal.

Interessant is dat Heirman, anders dan menig auteur over hetzelfde onderwerp, rekening houdt met de grondslag van de spiritualiteit van het Opus Dei. Zo wijst hij op de Spaanse spirituele wortels van de organisatie. Ronduit relativerend is hij („De christelijke arbeidersbeweging is in België nog altijd veel sterker dan het Opus Dei en alle nieuwe bewegingen samen.”), maar toch weet hij het Opus Dei in een groter kader te plaatsen, namelijk deze van de

zogenoemde nieuwe bewegingen, die onder wijlen Joannes-Paulus II wel degelijk het aangezicht van de Kerk hebben vernieuwd. (EDS)

Mark Heirman, *Opus Dei*, onderdeel van de verzamelbox *Levenbeschouwing, De essentie*, Antwerpen, 2009, 47 blz., 29,95 euro, ISBN 978 94 6058 0215.

BOEK ERFGOED

Zeven werken
Patrick De Rynck

De monumentendag 2009, die in het teken stond van het erfgoed dat in zorginstellingen te zien is. Het eigene van zo'n dag met open deuren is dat je helaas maar twee of drie plekken kunt bezoeken, en dan nog in dezelfde streek. Dankzij dit fraai geïllustreerde boek gaan er nog meer deuren open en kunnen we een blik werpen op plekken waar een sterveling anders nooit komt. De hoofdstukken volgen de zeven werken van barmhartigheid, en die worden soms wel eens creatief ingevuld. Zo passen de drinkwatervoorzieningen onder de 'dor-

stigen laven', 'de naakten kleden' werd ingevuld met de vele (vaak zeer oude) instellingen van armenzorg. (EDS)

Patrick De Rynck, *Monumenten met een hart. De zeven werken van barmhartigheid*, Davidsfonds, Leuven, 2009, 165 blz., 29,95 euro, ISBN 978 90 582 6658 3.

BOEK GESCHIEDENIS

Belevenissen van
een frontsoldaat
Jef Vermeiren

Soms blijven bijzondere historische stukken vele jaren verborgen. Davidsfonds brengt in zijn langlopende reeks boeken over de Eerste Wereldoorlog de oorlogsherinneringen van een eenvoudige dorpsjongen uit 's-Gravenwezel. Jef Vermeiren wordt in augustus 1914 als twintigjarige met z'n paard en kar opgeëist door het Belgische leger en belandde achter het IJzerfront. Enkele maanden later besluit Jef als oorlogsvrijwilliger dienst te nemen in het leger, en er volgen drie lange jaren frontervaring, vaak in de voorste linies. Vele jaren later (Jef is dan veldwachter geworden in Sint-Antonius, thans gemeente Zoersel) schrijft hij zijn oorlogsherinne-

ringen neer. Het is een beklijvend verslag dat zowel het verloop van de oorlog, de situatie van de gewone piot als de psychologische gesteldheid van de frontsoldaat beschrijft. De details zijn zeer bijzonder. Vermeiren moet hebben beschikt over een ijzersterk geheugen.

Sterk aanwezig zijn de tegenstellingen tussen de gewone (Vlaamse) soldaat en de Franstalige officieren. Ook haalt hij geregeld uit naar de taaltoestanden in het Belgische leger. Verwacht u niet aan de verheerlijking van heldendaden. Het relaas is ongezoeten en relativerend.

Wanneer hij bij de overwinningssparade in november 1918 kameraden hoort opscheppen over hun frontervaring, denkt Jef Vermeiren er het zijne over. Is het relaas gekleurd door de ontvullende jaren die volgden op de Grote Oorlog? Voer voor historische kritiek. De schrijver geeft veel details, maar blijkt toch geen oorlogsdagboek te hebben bijgehouden. Twee anekdotes fascineerden ons. Vermeiren vertelt hoe in april 1918 soldaten uit Transvaal (Zuid-Afrika) in de Westhoek neerstrijken. Dat blijkt inderdaad correct te zijn. Tot wanhoop van de Walen, bleken de Vlamingen met hen moeiteloos te kunnen communiceren. Vermeiren vertelt ook hoe hij een kamp zag waarin zwarte („wilde”) soldaten waren samengebracht. Ze mochten niet naar buiten en mochten geen wapens

dragen. Volgens hem zouden ze iedere blanke zonder meer afmaken. De waarheid is dat de Afrikaanse strijders geen wapens in handen kregen, omdat hun koloniale meesters een opstand vreesden tegen hun gezag. Volgens Vermeirens zonen, die het slotwoord schreven, bevond hun vader op zijn doodsbed zich opnieuw in de putten aan de IJzer. Een verhaal dat niet mag vergeten worden. (EDS)

Jef Vermeiren, *Mijn grote oorlog. Belevissen van een frontsoldaat 1914-1918*, Davidsfonds, Leuven, 174 blz., 24,95 euro, ISBN 978 90 5826 655 2.